

Preot Dr. SABIN VERZAN

SFÂNTUL APOSTOL PAVEL ISTORIA PROPOVĂDUIRII EVANGHELIEI ȘI A ORGANIZĂRII BISERICII ÎN EPOCA APOSTOLICĂ

BASILICA

BUCUREȘTI

2016

CUPRINS

NOTĂ EDITORIALĂ	5
PRELIMINARIILE	9

PARTEA ÎNTÂI

VIATA SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL

CAPITOLUL I	
Nașterea, familia, numele	17
CAPITOLUL II	
Educația și pregătirea rabinică	26
CAPITOLUL III	
Persecutor al creștinilor	39
CAPITOLUL IV	
Convertirea	49
CAPITOLUL V	
Pregătirea în vederea asumării responsabilității apostolice	56

PARTEA A II-A

LUCRAREA MISIONARĂ

CAPITOLUL I

Prima călătorie misionară

II.1.1. Preliminarii	73
II.1.2. Antiohia, Seleucia, Salamina	74
II.1.3. Pafos	76
II.1.4. Perga Pamfiliei	79
II.1.5. Antiohia Pisidiei	80
II.1.6. Iconiu	93
II.1.7. Listra și Derbe	100
II.1.8. Activitatea misionară din Pisidia și Pamfilia Atalia. Revenirea la Antiohia	111

CAPITOLUL II

Sinodul de la Ierusalim

II.2.1. Preliminarii	117
II.2.2. Convocarea și ordinea de zi	118
II.2.3. Dezbaterile	124
II.2.4. Hotărârea Sinodului	134

CAPITOLUL III

A doua călătorie misionară

II.3.1. Preliminarii	140
II.3.2. Derbe și Listra. Timotei devine ucenic al Sfântului Pavel	145
II.3.3. Troa, Macedonia, Samotracia și Neapoli	155
II.3.4. Filipi	159
II.3.5. Tesalonic	175

Respect pentru oameni și cărți

II.3.6. Bereea.....	183
II.3.7. Atena	188
II.3.8. Corint	209
II.3.9. Încheierea celei de-a doua călătorii misionare.....	221
II.3.10. Disputa cu Sfântul Apostol Petru la Antiohia	225

CAPITOLUL IV

A treia călătorie misionară

II.4.1. Efes.....	227
II.4.2. Epistolele scrise în cursul acestei călătorii misionare	252
II.4.3. Revenirea în Macedonia și Ahaia	254
II.4.4. Troa.....	262
II.4.5. Cuvântarea de la Milet.....	267
II.4.6. De la Milet la Ierusalim	274

CAPITOLUL V

De la Ierusalim la Roma

II.5.1. La Ierusalim.....	282
II.5.2. La Cezareea.....	312
II.5.2.a. Înaintea procuratorului Felix	315
II.5.2.b. Înaintea procuratorului Festus.....	325
II.5.2.c. Înaintea regelui Agripa.....	329
II.5.3. Călătoria la Roma.....	344
II.5.3.a. De la Ierusalim la Malta	344
II.5.3.b. Pe Insula Malta	359
II.5.3.c. De la Malta la Roma	363
II.5.3.d. La Roma (prima captivitate)	371
II.5.4. Încheierea primei captivități.....	388
II.5.4. Încheierea cărții <i>Faptele Apostolilor</i>	389

CAPITOLUL VI

Ultimii ani de viață și de activitate (63-67)

II.6.1. Călătoria misionară în Spania (63-64)	398
II.6.2. Revenirea în Orient	401
II.6.2.a. Rânduirea episcopului Tit în Insula Creta (anul 64)	401
II.6.2.b. Revenirea la Efes. Așezarea lui Timotei ca episcop	409
II.6.2.c. Încheierea activității în Orient	416
II.6.3. Ultimele luni de viață	424
II.6.4. Martiriul	450

PARTEA A III-A

CONCLUZII	457

PARTEA A IV-A

ANEXE

ANEXA I

Ucenici, colaboratori și sprijinitori ai Sfântului Apostol Pavel	499

ANEXA II

Cele 14 epistole ale Sfântului Apostol Pavel (ordinea din canon). Scurte date introdutive	582

ANEXA III

Sfântul Apostol Pavel (cronologie)	585

ANEXA IV

Lista arhierieilor iudei din epoca începuturilor Bisericii	587

Respect pentru oameni și cărți

ANEXA V

Împărații romani din epoca începuturilor Bisericii.....	588

ANEXA V

Procuratorii romani ai Iudeii din epoca începuturilor Bisericii.....	589

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	591

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESTI
Intanșas Miron Cristea nr. 6/040165, București
Tel: 021 332.51.59; 021 332.51.58; Fax: 021 332.19.00
e-mail: magazin@edituraeparohia.ro; tipografia@parohia.ro
www.edituraeparohia.ro

CAPITOLUL I

NAȘTEREA, FAMILIA, NUMELE

Sf. Ap. Pavel își prezintă singur elementele de recunoaștere și informațiile asupra familiei și obârșiilor sale. Acestea au deci caracter autobiografic și sunt transcrise îndeosebi în epistolele scrise de Apostolul neamurilor, ele constituind parte integrantă a expunerilor misionare și, de multe ori, teologice, ale autorului. Aceste date sunt cuprinse în *Noul Testament*, cartea cu cea mai largă răspândire din toate timpurile.

Potrivit propriilor sale afirmații, Sf. Ap. Pavel s-a născut în una dintre acele familii de iudei care, deși își ducea viața în diaspora, deci dincolo de granițele Palestinei, se distingea prin respectarea și trăirea riguroasă a preceptelor Legii vechi a lui Moise, dar și a unor rânduieli și datini care nu erau scrise în această Lege mozaică, de transmiterea cărora se ocupau mai cu seamă fariseii din partida cărora făceau parte tatăl Sf. Ap. Pavel și acesta însuși. Aceste tradiții, care la început, se transmiteau pe cale orală, vor fi transcrise mai târziu în cadrul diferitelor școli rabinice și vor fi înglobate în *Mișna*, cea mai veche codificare a dreptului iudaic.

„Eu sunt israelit, din urmașii lui Avraam, din seminția lui Veniamin” (*Romani* 11, 1), „evreu din evrei, după lege, fariseu” (*Filipeni* 3, 5). „Am trăit ca fariseu, în tagma cea mai riguroasă a religiei noastre” (iudaice) (*Faptele Apostolilor*

26, 5). Acestea sunt datele fundamentale pe care Sf. Ap. Pavel găsește necesar să le comunice cititorilor epistolelor sau ascultătorilor discursurilor sale, pentru ca aceștia să ia act și să înțeleagă, pe cât le era cu putință, parcursul său spiritual, la începuturile existenței sale. Aceste date se întâlnesc în texte cu caracter misionar-apologetic. Autorul lor dorește să convingă pe cititori sau auditori că, în absența evenimentului extraordinar și minunat al arătării Mântuitorului Iisus Hristos pe drumul Damascului (*Faptele Apostolilor* 9, 3-8), existența sa ar fi cunoscut un drum întru totul asemănător aceluia care este parcurs de orice iudeu zelos, credincios Legii și datinilor poporului său. În același timp, Apostolul neamurilor dorește să aducă la cunoștința tuturor că originea sa îi dădea dreptul să aspire la cele mai înalte trepte ale ierarhiei sociale, dar mai ales religioase, între cei de un neam cu el. Devenind misionar creștin, el a renunțat în deplină cunoștință de cauză la o asemenea ascensiune. În asemenea condiții însă, atracția pe care a exercitat-o Evanghelia asupra sa, înălțimea mesajului acesteia sunt cu atât mai mult puse în lumină.

Anul nașterii Sf. Ap. Pavel este data cea mai controversată din cronologia paulină. E drept că, pentru înțelegerea rolului și destinului Apostolului neamurilor în istoria Bisericii, stabilirea datei exacte a nașterii sale nu are o prea mare importanță. În general, se admite că cel ce avea să devină Apostolul neamurilor s-a născut într-unul dintre anii cuprinși între 10 d.Hr. și 15 d.Hr.

Locul nașterii Sf. Ap. Pavel este orașul Tars din Cilicia. Tarsul este amintit în *Faptele Apostolilor* ca loc al nașterii Sf. Ap. Pavel, în expunerile autobiografice ale acestuia (21, 39; 22, 3). Același oraș este indicat ca loc de origine al celui ce

Respect pentru oameni și cărți

avea să devină Apostolul neamurilor de Însuși Iisus Hristos, Care, într-o descoperire minunată pe care i-o face lui Anania, creștin din Damasc, îl îndeamnă pe acesta: „Mergi pe ulița care se cheamă Ulița Dreaptă și caută, în casa lui Iuda pe un om din Tars, cu numele de Saul” (*Faptele Apostolilor* 9, 11). Acest fapt prezintă importanță pentru că pune în lumină concluzia că Iisus a ales pentru a-I deveni propovăduitor, „vas ales”, ca să poarte numele Său „înaintea neamurilor și a regilor” (*Faptele Apostolilor* 9, 15), o persoană care provine din mediul în care urma să-și desfășoare principala lucrare misionară. Este pentru prima dată în *Faptele Apostolilor* când apare termenul neamuri (ἔθνη) ca teren de răspândire a învățaturii evanghelice. Încă din acest moment care se consumă îndată după hristofania de pe drumul Damascului, se prefigurează destinul Sfântului Pavel ca Apostol al neamurilor, anunțându-se solemn trecerea de la etapa propovăduirii Evangheliei numai către iudei la aceea a propovăduirii acesteia către neamuri.

Tarsul era orașul principal al Ciliciei, capitala acestei provincii. Când Pavel a venit pe lume, Tarsul era unul dintre marile centre de cultură ale Imperiului Roman, o autentică „*Jumen Asiae*”, rivalizând din acest punct de vedere cu Atena și Alexandria.

Pe așa-numitul obelisc negru de la Nimrud, Tarsul este amintit în legătură cu obligația locuitorilor săi de a plăti tribut în argint și aur lui Salmanasar, rege al Ninivei (831 î.Hr.).

Stăpânirea asiriană a fost schimbată cu aceea a perșilor, începând din veacul VI î.Hr. Satrapii perși își vor stabili aici reședința. Încă din această epocă a stăpânirii persane, numeroși greci se stabilesc în Tars, fiind atrași de bogăția orașului și de posibilitățile pe care acesta le oferea pentru

dezvoltarea unor activități comerciale. Către anul 400 î.Hr., Tarsul era un oraș vestit prin opulența sa. Aici se afla palatul lui Sinesis, regele Ciliciei.

Fiind așezat în drumul lui Alexandru cel Mare spre Indii (334 î.Hr.), Tarsul intră sub stăpânire grecească, îndeosebi sub seleucizi, devenind un centru elenistic. Sub Antioh al IV-lea Epifanul (175-164 î.Hr.), rege seleucid, Tarsul va primi pentru scurt timp, numele de *Antiohia de pe (râul) Cydnus*. Este aproape sigur că în această epocă își vor face apariția în Tars primii iudei, fapt care se constată și în celelalte centre urbane ale Asiei Mici, în care seleucizii îi cheamă pentru a le coloniza.

De sub dominația regilor seleucizi, Tarsul trece sub cea a romanilor, care, puțin câte puțin, vor pune stăpânire completă asupra Ciliciei. Țara a fost definitiv cucerită de Pompei în anul 66 î.Hr., iar Cilicia va fi transformată în provincie romană în anul 64 î.Hr., având Tarsul drept capitală. În onoarea lui Iuliu Cezar, Tarsul va lua numele de Iuliopolis. După uciderea lui Cezar (15 martie 44 î.Hr.), va suporta persecuții din partea lui Gaius Cassius, dar Marc Antoniu, devenit triumvir (43 î.Hr.), îl va recompensa curând, oferindu-i privilegiile unei cetăți libere (lat. *civitas libera*), care constau mai ales în scutirea de taxe pentru operațiunile de import - export. Pentru un timp, Marc Antoniu și-a stabilit aici reședința. Aici o va primi pe Cleopatra, regina Egiptului, în anul 34 î.Hr. Octavian, care, după moartea lui Marc Antoniu (anul 30 î.Hr.), va deveni unicul și necontestatul stăpânitor în Imperiul Roman, confirmă privilegiile Tarsului și îi conferă statutul de metropolă. Se apreciază că numărul locuitorilor Tarsului era de 500.000.

Populația orașului era multietnică. Aici se întâlneau grecii și iudeii cu populațiile băștinașe peste care se suprapuseseră